

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาครูผู้สอน
ด้วยกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้าง
ผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี
ในสังคมอนาคต สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต
จังหวัดปทุมธานี

PARTICIPATORY ACTION RESEARCH IN TEACHER DEVELOPMENT BY
VALUE CHAIN STRATEGY TO ACCOMPLISH THE SUCCESS OF 3DS
CLASSROOMS TO ENHANCE LEARNERS VALUE OF COMMUNITY
DEVELOPMENT TO SUPPORT GOOD CITIZENSHIP IN THE FUTURE
SOCIETY FOR SCHOOLS UNDER THE RANGSIT MUNICIPALITY
PATHUM THANI PROVINCE

สุพจน์ ทรายแก้ว¹, นารี คูหาเรืองรอง², และ เลอลักษณ์ โอทยานนท์^{3*}
Supot Saikaew¹, Naree Kuharueangrong², and Lerlak Othakanon^{3*}

Received : 6 March 2022

Revised : 17 August 2022

Accepted : 2 September 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของ
ห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม 2) พัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการ
เรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน และ 3) เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความ
เป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหาร
สถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอน จำนวน 80 คน นักเรียนจำนวน 235 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน
400 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือ

¹วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

²โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

³คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

¹College of Innovative Management, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

²Valaya Alongkorn Rajabhat University Demonstration School under the Royal Patronage

³Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage

*ผู้นิพนธ์ประสานงาน E-mail: lerlak@vru.ac.th

ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นที่ 0.83 แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีค่าความยากง่ายอยู่ระหว่าง 0.35-0.62 ค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.32-0.81 ค่าความเชื่อมั่น 0.82 และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน มีผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม พบว่ามีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก และระดับความสำเร็จการพัฒนารูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48) ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ การอบรมปฏิบัติการ ประกอบด้วย 5 โมดูล ระยะกลางน้ำ การนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการสอนแนะโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานนำไปสู่ห้องเรียน 3Ds ได้แก่ แผนการสอนดี ครูสอนดี และเด็กคุณภาพดี และระยะปลายน้ำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนคิด

2. ผลการพัฒนาคู่มือสอนให้มีทักษะการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน พบว่า 1) ครูมีความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบ ครูร้อยละ 78.75 มีผลการทดสอบอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตจากการประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของผู้เรียน พบว่า โดยรวมผู้เรียนเห็นคุณค่าอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับดีทุกด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) และด้านทักษะในสังคมอนาคต ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.40) และผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45)

คำสำคัญ: วิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม กลยุทธ์ห้องโซ่คุณค่า ห้องเรียน 3Ds
การพัฒนาชุมชน ความเป็นพลเมืองดี

ABSTRACT

This research aimed to 1) develop model of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research 2) develop teachers had Learning management skills with an emphasis on community development and 3) enhance learners value of community development to support good citizenship in the future society. The sample was total 400 samples with 66 community presidents, 19 school administrators, 80 teachers and 235 students of Rangsit municipality, budget year 2021 by using simple sampling random. The research instruments were an evaluation form of the model development of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research, a knowledge test of the model development of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action and a questionnaire on the opinions of students towards learning management with an emphasis on community development of teachers.

The data were analyzed by using frequency, percentage, mean and standard deviation. The evaluation form's IOC ranged from 0.78-1.00. The test difficulty ranged between 0.35 – 0.62, the item discrimination ranged between 0.32 – 0.81, and the reliability value was 0.82. The questionnaire form's IOC ranged from 0.78-1.00.

The research results showed that:

1. The consistency of value chain strategy to accomplish the success of 3Ds classrooms with participatory action research model at high level and the overall model development success was at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48). This model had 3 phases: upstream phase, operational training consists of 5 modules, midstream phase, supervision, and follow-up through a classroom-based instructional process leading to a 3Ds classroom; good lesson plans, good teachers, and good quality learners and downstream phase, reflective learning.

2. The result of teacher's development had Learning management skills with an emphasis on community development showed that 1) teachers had ability to design a learning plan at the highest level ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) teachers had ability to manage learning at a high level ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) and results of knowledge test after using the model, teachers 78.75% had a very good test result.

3. The result of enhance learners had value of community development to support good citizenship in the future society from the evaluation of the learner's good citizen literature overall the value at a good level ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40). When considering each aspect, it was found that it was at a good level in all aspects; the aspect of being a community developer ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38); the aspect of appreciating community development ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) and skills in the future

society ($\bar{X}$ = 2.61, S.D. = 0.40). The grade 6 and 12 learners were satisfied the teachers' learning management focused on community development overall was at the highest level ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.47) ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.45).

Keywords: Participatory Action Research, Value Chain Strategy, 3Ds Classrooms, Community Development, Good Citizenship Society

บทนำ

วิวัฒนาการความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมสมัยใหม่เป็นปัจจัยเร่งให้เกิดการพัฒนาทุกรูปแบบ ส่งผลต่อสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคตที่มีทั้งการแข่งขันและความร่วมมือกันมากยิ่งขึ้น ทำให้แต่ละประเทศในภูมิภาคต่าง ๆ เกิดการรวมตัวเพื่อสร้างความเข้มแข็งในด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม แต่ยังคงมีการพัฒนามากขึ้นเท่าใด ประเด็นความชอบธรรมทางสังคมที่กระทบต่อสิทธิความเสมอภาคและความเท่าเทียม (Social Legitimacy) ตลอดจนเรื่องของจิตสำนึกที่ถูกที่ควรในบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบส่วนรวมของสมาชิกในสังคม (Civic Virtue) กลายเป็นประเด็นที่อ่อนไหวและอ่อนด้อยมากขึ้นในสังคม แนวคิดการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขและนำพาให้สังคมก้าวหน้าไปได้อย่างสร้างสรรค์ สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการเตรียมพลเมืองให้พร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงผ่านระบบการศึกษาอันเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน ดังนั้นการที่จะพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญมั่นคง สิ่งสำคัญอันดับแรกที่จะต้องพัฒนาก่อนคือคุณภาพของพลเมืองเป็นสำคัญ (จันทนา บุญญานวัตร, 2549: 1-2) ซึ่งลักษณะสำคัญที่จะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศก็คือการเสริมสร้างพลเมืองในชาติให้ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีรู้จักสร้างตนเองให้มีคุณสมบัติพอเพียงสำหรับการเป็นพลเมืองดี (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554: 13-15) การเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับการใช้ชีวิตในอนาคต ครูผู้สอนต้องมีความตื่นตัว และเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมนักเรียนให้มีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกสังคมอนาคต ที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะมีการกำหนดหลักสูตรชัดเจนในแต่ละระดับการศึกษาแต่ก็ยังไม่สามารถทำให้นักเรียนประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเท่าที่ควร โดยเฉพาะความตระหนักในหน้าที่ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย การเคารพสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่นและการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองและสังคมโดยเฉพาะปัญหา ทั้งนี้ยังคงมีจุดเด่นที่มีการกำหนดหลักสูตรและวิชาเรียนไว้ชัดเจนที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ แต่ก็มีข้อจำกัดที่ยังขาดการติดตามประเมินผลความเป็นพลเมืองของผู้เรียนชัดเจน โดยเฉพาะการประพฤติปฏิบัติในฐานะของความเป็นพลเมือง ของนักเรียนที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในสังคมอนาคต (สุทธิรักษ์ ไรจนหัสตินเรชา, 2560: 207-217)

เทศบาลนครรังสิตมีพื้นที่ติดต่อกับกรุงเทพมหานครและอยู่ในเขตปริมณฑล มีการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และภาคบริการ ทดแทนภาคเกษตรกรรมความเจริญเติบโตจึงแผ่ขยายเข้ามายังพื้นที่เขตเทศบาลนครรังสิตอย่างรวดเร็ว ก่อให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เช่น ปัญหาน้ำเน่าเสีย ปัญหาขยะมูลฝอย ปัญหามลพิษทางอากาศและเสียงซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ

เอกชน และประชาชนในพื้นที่ต้องร่วมมือกันแก้ไข ซึ่งต้องอาศัยความเป็นพลเมืองของประชาชน ในเขตเทศบาลนครรังสิต ที่จะต้องตระหนักและเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชนในฐานะที่เป็นสมาชิก หรือเป็นพลเมืองที่ต้องมีส่วนร่วมในการรักษา ปรับปรุง พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนให้ปลอดภัย และความสุข (สำนักงานเทศบาลนครรังสิต, 2563: 5-10) จากการลงพื้นที่ของทีมผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูล จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลนครรังสิต ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 28 คนระหว่างวันที่ 1 เดือนพฤศจิกายน 2563 ถึงวันที่ 30 เดือนพฤศจิกายน 2563 พบว่า ความคิดเห็นในภาพรวมสอดคล้องกันในเรื่องการมองเห็นสภาพปัญหา การขยายตัวของชุมชนและประชากรความเจริญของชุมชนที่มาพร้อมกับปัญหาชุมชน โดยทุกฝ่าย แสดงแนวคิดชุมชนน่าอยู่ที่เกิดจากความเป็นพลเมืองของประชากรที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จากการบ่มเพาะหล่อหลอมเด็กและเยาวชนในชุมชนให้ตระหนัก ในความเป็นชุมชนน่าอยู่ มีโอกาสมีส่วนร่วมปฏิบัติการจริงในการเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาชุมชน ในฐานะพลเมืองของชุมชน โดยเริ่มที่บ้าน ชุมชน โรงเรียนเป็นเบื้องต้นและเห็นพ้องต้องกันว่า ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญที่สุดต่อการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างให้นักเรียน ได้แสดงออกถึง การเป็นพลเมืองประการหนึ่ง คือ การพัฒนาชุมชน

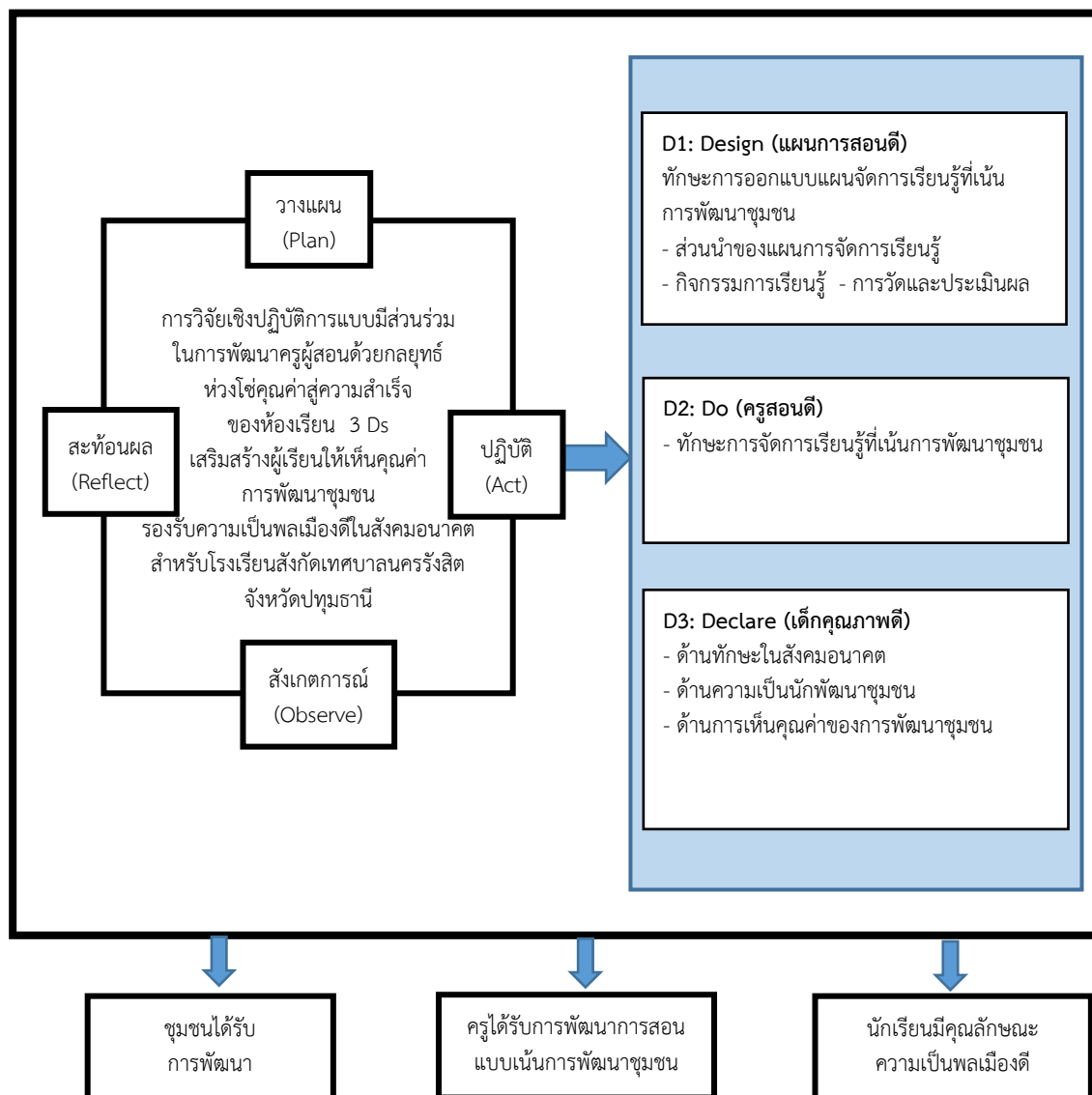
จากปัญหาและความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของเทศบาลนครรังสิต ที่เล็งเห็นว่าการพัฒนาชุมชนเป็นการแสดงออกของประชากรในฐานะพลเมืองของชุมชน โดยเริ่มจาก การจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนต้องได้รับการพัฒนาให้ปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนโดยเน้น กระบวนการเพื่อให้โอกาสนักเรียนได้คิด ได้ลงมือทำและสรุปสะท้อนคิด ซึ่งวิทยากร เชียงกูล (2559: 76) ได้เสนอว่าแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาไทยให้ก้าวทันโลกในศตวรรษที่ 21 ต้องปฏิรูปครูใหม่ให้มี ความรู้ทักษะ คุณสมบัตินิสัยการสอนแบบใหม่ หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนต้องเปลี่ยนแปลง ครูเปลี่ยนจากผู้บรรยายเป็นโค้ช เป็นผู้เอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนต้องฝึกการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประยุกต์ใช้เป็น ฝึกภาคปฏิบัติ วิจัย ทำโครงการแก้ปัญหา การฝึกทำงานเป็นทีม แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2555: 20) เสนอว่า ครูต้องเปลี่ยน บทบาทจากครูสอนมาเป็นครูฝึกหรือครูผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของนักเรียนให้นักเรียน เรียนรู้จากการเรียนแบบลงมือทำ ทีมผู้วิจัยจึงสนใจวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนา ครูผู้สอนด้วยกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่า การพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต สำหรับโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน
3. เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ตามแนวคิดของ Kemmis & McTaggart (1998) ที่มีวงรอบการปฏิบัติกิจกรรม 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (Plan) การปฏิบัติ (Act) การสังเกต (Observe) และการสะท้อนผล (Reflect) แสดงได้ดังแผนภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประธานชุมชน จำนวน 81 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 21 คน ครูผู้สอน จำนวน 102 คน นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 186 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 155 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 รวมทั้งสิ้นจำนวน 886 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน ครูผู้สอน จำนวน 80 คน นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 127 คน นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 108 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 คน ในสังกัดเทศบาลนครรังสิต ปีงบประมาณ 2564 ได้มาโดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม
2. แบบประเมิน D: Design (แผนการสอนดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านส่วนนำของแผนการสอน 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และ 3) ด้านการวัดและประเมินผล
3. แบบประเมิน D: Do (ครูสอนดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ
4. แบบประเมิน D: Declare (เด็กคุณภาพดี) เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านทักษะในสังคมอนาคต 2) ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และ 3) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน
5. แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่า สู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เป็นแบบปรนัยเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ คะแนนเต็ม 30 คะแนน
6. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนรู้การสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และคำถามปลายเปิด รวมจำนวน 14 ข้อ

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแบบประเมินการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนของรูปแบบ ได้แก่ ขั้นตอนวางแผน (Plan) ขั้นตอนปฏิบัติ (Act) ขั้นตอนสังเกตการณ์ (Observe) และขั้นตอนสะท้อนผล (Reflect) จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 ทำการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการของครอนบาค ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ 0.83

2. สร้างแบบประเมิน D: Design (แผนการสอนดี) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

3. สร้างแบบประเมิน D: Do (ครูสอนดี) ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนโดยใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม จำนวน 10 รายการ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

4. สร้างแบบประเมิน D: Declare (เด็กคุณภาพดี) การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนครอบคลุม ประเมิน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะในสังคมอนาคต ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน มีลักษณะการให้คะแนนแบบรูปรีค นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

5. สร้างแบบทดสอบความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิภาพ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

5.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาครูด้วยกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าห้องเรียนคุณภาพ การพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี ทักษะสังคมอนาคต และสร้างแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคือตอบถูกได้ 1 คะแนน และตอบผิดได้ 0 คะแนน โดยมีเกณฑ์ค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพความรู้

คะแนน	26-30	ระดับคุณภาพดีมาก
คะแนน	21-25	ระดับคุณภาพดี
คะแนน	15- 20	ระดับคุณภาพพอใช้
คะแนน	ต่ำกว่า 15	ระดับคุณภาพปรับปรุง

5.2 นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00 ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้

5.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้ (Try out) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือกับครูโรงเรียนคลองหนึ่งแควนิมิตร อำเภอลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.35 -0.62 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.32 -0.81ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์ - ริชาร์ดสัน ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.82

6. สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน มีขั้นตอนดังนี้

6.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสอบถามความคิดเห็นการเรียนการสอน สรุปประเด็นการประเมินองค์ประกอบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาชุมชน

6.2 สร้างแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนการสอนตามการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครู ครอบคลุม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล และคำถามปลายเปิด จำนวน 14 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องของแบบประเมิน (IOC) ผลการประเมินความสอดคล้องได้ค่าระหว่าง 0.78-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วางแผน (Plan)

รวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร สัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม เกี่ยวกับการกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม และรวบรวมข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อรูปแบบและคู่มือการใช้รูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเกี่ยวกับความสอดคล้อง (Congruity) ความเหมาะสม (Propriety) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และความเป็นประโยชน์ (Utility)

ขั้นตอนที่ 2 ปฏิบัติ (Act)

ผู้วิจัยนำรูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ลงพื้นที่ในเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี ตามองค์ประกอบ กิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน ระหว่างเดือน เมษายน - เดือนกันยายน 2564 จากนั้นประเมินความสำเร็จการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 80 คน ประธานชุมชน จำนวน 66 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 19 คน รวม จำนวนทั้งสิ้น 165 คน ได้แบบสอบถามคืนมาจำนวน 165 ชุด คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ และผู้วิจัยได้จัดการทดสอบหลังการนำรูปแบบการพัฒนาไปใช้ในวันที่ 28 สิงหาคม 2564 ณ โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยให้ครูทำแบบทดสอบ Online ผ่านระบบ Google Form จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 30 นาที

ขั้นตอนที่ 3 สังเกตการณ์ (Observe)

ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่สังเกตการณ์ เก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) ประเมิน D: Design ความสามารถในการออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยผู้ทรงคุณวุฒิทำการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ของครู 1 หน่วยการเรียนรู้ ก่อนที่ครูจะนำไปใช้สอนจริงอย่างน้อย 1 สัปดาห์ ระหว่างวันที่ 1-30 มิถุนายน 2564 ก่อนรับการประเมินครูผู้สอนจะส่งแผนการจัดการเรียนรู้อย่างน้อย 1 ชุด และให้คำแนะนำผ่านทางเครือข่ายอินเทอร์เน็ต เช่น Line E-Mail Facebook และ Google Classroom เป็นต้น 2) ประเมิน D: Do ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยการเยี่ยมชั้นเรียนเพื่อสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) และทำการประเมินความสามารถการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบบูรณาการการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูตามหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านการประเมิน ระหว่างวันที่ 1 - 31 กรกฎาคม 2564 3) ประเมิน D: Declare การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับ

ความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียน ด้านทักษะในสังคมอนาคต ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน และด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดี โดยครูผู้สอนและผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้ประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยนักเรียนนำเสนอผลงานนวัตกรรมพลเมืองดี ระหว่างวันที่ 1 - 15 สิงหาคม 2564 ที่โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี 4) สัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตหลังจากประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียนแล้ว 1 เดือน ระหว่างวันที่ 1 - 15 กันยายน 2564 ที่โรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครรังสิต จังหวัดปทุมธานี และ 5) สอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน โดยใช้แบบสอบถามสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน จำนวน 235 คน ได้รับกลับคืนจำนวน 235 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 4 การสะท้อนผล (Reflect)

ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้สอนโรงเรียนสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนสังกัดการศึกษาเอกชน จำนวน 9 คน เพื่อตรวจสอบให้ข้อสังเกตข้อเสนอแนะ ยืนยันความเหมาะสมของการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สำหรับการขยายผลและนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในวันที่ 20 กันยายน 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ใช้ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ด้วยเทคนิคการวัดทัศนคติของลิเคิร์ต โดยแบ่งคะแนน 5 ช่วงเท่า ๆ กัน ดังนี้ (สิน พันธุ์พินิจ, 2553: 152-155)

ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จมากที่สุด	5	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จมาก	4	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จปานกลาง	3	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จน้อย	2	คะแนน
ระดับความคิดเห็นมีความสำเร็จน้อยมาก	1	คะแนน

เกณฑ์ในการพิจารณาค่าคะแนนเฉลี่ยของแต่ละระดับความคิดเห็น ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยตามแนวของ Best (1981: 179 - 187) ดังนี้

4.50 – 5.00	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จมากที่สุด
3.50 – 4.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จมาก
2.50 – 3.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จปานกลาง
1.50 – 2.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จน้อย
1.00 – 1.49	แปลผล	ระดับความคิดเห็น มีความสำเร็จน้อยมาก

2. การวิเคราะห์ข้อมูล D: Design (แผนการสอนดี) D: Do (ครูสอนดี) และ D: Declare (เด็กคุณภาพดี) ใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของ D: Design (แผนการสอนดี) และ D: Do (ครูสอนดี) ใช้เกณฑ์เดียวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโชนค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ส่วนเกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนเฉลี่ยของ D: Declare (เด็กคุณภาพดี) ตามแนวของ Best (1981: 179-187) ดังนี้

2.50 – 3.00 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับดี
1.50 – 2.49 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับพอใช้
0.50 – 1.49 หมายถึง	การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียนอยู่ในระดับปรับปรุง

3. การวิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบความรู้ของครูผู้สอนหลังการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโชนค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยใช้ร้อยละ (Percentage) เกณฑ์ในการพิจารณาคะแนนทดสอบ ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ระดับคุณภาพตามแนวของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559: 56)

คะแนน	26-30	ระดับคุณภาพดีมาก
คะแนน	21-25	ระดับคุณภาพดี
คะแนน	15- 20	ระดับคุณภาพพอใช้
คะแนน	ต่ำกว่า 15	ระดับคุณภาพปรับปรุง

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบประเมินความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน วิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ดังนี้

แบบสอบถามตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานส่วนบุคคลใช้ร้อยละ (Percentage)

แบบประเมินตอนที่ 2 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของครูผู้สอน 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านบรรยากาศการเรียนการสอน 3) ด้านการวัดและประเมินผล โดยใช้ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเดียวกับการพัฒนารูปแบบกลยุทธ์ห้องโชนค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. รูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีความสอดคล้องอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะต้นน้ำ การอบรมปฏิบัติการเรื่องการสร้างความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds เสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต ประกอบด้วย 5 โมดูล ได้แก่ โมดูลที่ 1 แนะนำโครงการวิจัย โมดูลที่ 2 Active Learning โมดูลที่ 3 การจัดการเรียนรู้ด้วยการคิดขั้นสูงเชิงระบบ (Higher Order Thinking) แบบ GPAS 5 Steps โมดูลที่ 4 สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) และโมดูลที่ 5 นวัตกรรมนักเรียน: วรรณกรรมพลเมืองดี ระยะกลางน้ำ การนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการสอนแนะ (Coaching and Mentoring) นำไปสู่ห้องเรียน 3Ds ได้แก่ ออกแบบแผนการสอนดี (Design) ครูสอนดี (Do) และเด็กคุณภาพดี (Declare) โดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมสนับสนุน คือ 1) การนิเทศโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน 2) การติดตามการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์และลงพื้นที่จริง 3) การถอดบทเรียนการพัฒนาชุมชนของนักเรียน ถ่ายทอดเป็นนวัตกรรมวรรณกรรมพลเมืองดี และระยะปลายน้ำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้สะท้อนคิด (Reflect Check Share) ประกอบด้วยกิจกรรมสนับสนุน คือ 1) นิทรรศการ 2) เวทีวิชาการ

ผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอน ประธานชุมชน และผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อระดับความสำเร็จการพัฒนาในรูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยรวมทุกกลุ่มเห็นว่ามีความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่เห็นว่ามีความสำเร็จระดับมากที่สุด ได้แก่ ประธานชุมชน ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) และผู้บริหารสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.48) กลุ่มที่เห็นว่ามีความสำเร็จอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ครูผู้สอน ($\bar{X} = 4.50$, S.D. = 0.47)

2. ผลการพัฒนาครูผู้สอนให้มีทักษะการจัดการการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน พบว่า 1) ครูมีความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$, S.D. = 0.52) 2) ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.50) และผลการทดสอบความรู้หลังการใช้รูปแบบ ครูร้อยละ 78.75 มีผลการทดสอบอยู่ในระดับดีมาก

3. ผลการเสริมสร้างผู้เรียนให้เห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตจากการประเมินผลงานวรรณกรรมพลเมืองดีของนักเรียน พบว่า โดยรวมนักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตอยู่ในระดับดี ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่านักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตอยู่ในระดับดีทุกด้าน ดังนี้ ด้านความเป็นนักพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.72$, S.D. = 0.38) ด้านการเห็นคุณค่าของการพัฒนาชุมชน ($\bar{X} = 2.67$, S.D. = 0.41) และด้านทักษะในสังคมอนาคต ($\bar{X} = 2.61$, S.D. = 0.40) และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, S.D. = 0.47) ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.45)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ขั้นตอนวางแผน (Plan) ได้รูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความสอดคล้องระดับมาก ประกอบด้วย 3 ระยะ เนื่องมาจากการวางแผนการวิจัยอยู่ในรูปแบบเปิดโอกาส เปิดเวทีให้ชุมชน และผู้เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมข้อมูล การเตรียมชุมชน การจัดกลุ่มสนทนา การประชุมปฏิบัติการ การสอบถามความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ จากกลไกการมีส่วนร่วมนี้ นับว่าเป็นกระบวนการที่ผู้มีส่วนร่วมทุกคนได้ร่วมกันระบุปัญหา การสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูล การลงมือปฏิบัติ แก้ปัญหาเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น (Smith, 1997) เช่นเดียวกับกระบวนการวิจัยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและพัฒนาไปด้วยกัน (Stringer, 2007) ทำให้กิจกรรมหลัก กิจกรรมสนับสนุนในแต่ละระยะขององค์ประกอบการพัฒนา มีความหมายกับชุมชนและผู้เกี่ยวข้อง และสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องการวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตย จากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม (ศราวดี วิสาพรหม วชิรวัตต์ อาริยะสิริโชติ และวนิดา เสาสิมมา, 2561) ที่พบว่าการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองไม่ใช่เพียงแค่เสริมสร้างความรู้ให้แก่ประชาชนและไม่ใช่เพื่อจรรโลงระบบการเมืองแต่ยังส่งผลที่เป็นรูปธรรมโดยตรงต่อประชาชนให้ประชาชนกลายเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ (Active Citizen) และให้เกิดการอยู่ร่วมกันอย่างเคารพกติกาในสังคม จึงเป็นรูปแบบการวิจัยที่สนองต่อวิถีชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงในอนาคตด้วย

2. ขั้นตอนปฏิบัติ (Act) จากการนำรูปแบบกลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าสู่ความสำเร็จของห้องเรียน 3Ds ร่วมกับการวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ไปปฏิบัติจริงในพื้นที่เป้าหมายแล้วมีผลการประเมินความคิดเห็นของครูผู้สอน ประธานชุมชนและผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อระดับความสำเร็จการพัฒนา รูปแบบ โดยรวมมีความสำเร็จระดับมากที่สุด รวมทั้งมีผลการทดสอบความรู้ของครูผู้สอนหลังการใช้รูปแบบ ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความรู้อยู่ในระดับดีมาก ร้อยละ 78.75 เนื่องจากประเด็นในการพัฒนาชุมชนได้มาจากการประเมินของสถานศึกษาและชุมชนในเทศบาลนครรังสิต รวมถึงกระบวนการสร้างความ เป็นพลเมืองตามรูปแบบการวิจัย ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาตั้งแต่ระยะต้นน้ำที่มีการอบรมปฏิบัติการที่ได้ออกแบบกระบวนการเรียนรู้แบบองค์รวม มีความกระชับ พร้อมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่สำคัญครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรด้วยจึงตอบสนองความต้องการอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรที่ดีนั้นจะต้องรู้ถึงปัญหา สภาพของปัญหา ก่อนแล้วจึงระดมความคิดในการแก้ไข ปัญหา หลักสูตรที่ดีต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม (วาริรัตน์ แก้วอุไร, 2564) ในระยะกลางน้ำมีการนิเทศกำกับ ติดตามผ่านกระบวนการ Coaching and Mentoring ด้วยวิธีการที่หลากหลายนำไปสู่การได้พัฒนาครูที่มีแผนการสอนดี มีการสอนที่ดีและนักเรียนมีคุณภาพดี และระยะปลายน้ำได้เก็บเกี่ยวความรู้ใหม่ นำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิดการนิเทศ การศึกษานับว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาครู ให้สามารถจัดกิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ ให้บรรลุผลตามจุดหมายของหลักสูตรได้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11, 2562)

3. ขั้นตอนสังเกตการณ์ (Observe) จากการสังเกตเก็บรวบรวมข้อมูลและประเมินความสามารถของครูผู้สอนประกอบด้วย ผลการประเมิน D: Design ความสามารถออกแบบแผนจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยรวมครูผู้สอนมีความสามารถระดับมากที่สุด ผลการประเมิน D: Do ความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอน โดยรวมครูผู้สอนมีความสามารถในระดับมาก ผลการประเมิน D: Declare การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตของนักเรียน โดยรวมนักเรียนเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคตในระดับดี รวมทั้งผลการสัมภาษณ์นักเรียนหลังการพัฒนาแบบ 1 เดือนนักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมสอดคล้องกัน คือ การเห็นคุณค่าการพัฒนาชุมชนรองรับความเป็นพลเมืองดีในสังคมอนาคต โดยมีการปฏิบัติต่อเนื่องในชีวิตประจำวันระดับมากที่สุด และผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาชุมชนของครูผู้สอนโดยรวมนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจมากที่สุด เห็นได้ว่าผลการประเมินมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ การมีแผนการสอนดี ครูสอนดี นักเรียนมีคุณภาพดีเยี่ยมนำมาซึ่งความพึงพอใจของนักเรียน ที่เป็นเช่นนี้เพราะครูได้รับการพัฒนาให้ความรู้ที่มีคุณภาพและพัฒนาต่อเนื่อง ในระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำ และระยะปลายน้ำ เป็นห่วงโซ่คุณค่าโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานที่มีโค้ชช่วยสอนแนะและติดตามความก้าวหน้าทำให้ครูมีกำลังใจและมีพลังในการสร้างสรรค์การสอนโดยความร่วมมือกับชุมชนนำนักเรียนปฏิบัติจริงจนเกิดเป็นผลงานจากการเล่าเรื่องของนักเรียนเป็นวรรณกรรมพลเมืองดีแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาครู สู่การพัฒนานักเรียนที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับตามแนวความคิดของ Porter (1985) ที่มองธุรกิจว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์คุณค่าต่อเนื่องสัมพันธ์กันเหมือนกับลูกโซ่เพื่อส่งมอบคุณค่าทั้งหมดให้กับลูกค้า โดยแต่ละกิจกรรมจะมีส่วนช่วยก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในทุกช่วงของกิจกรรม และที่น่าสนใจ คือ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนำไปสู่การพัฒนาชุมชนร่วมกับคนในชุมชนเกิดนวัตกรรมจากการเรียนรู้เป็น “บทเรียน” สอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาตนเอง บุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมเพื่อนำไปใช้ในการยกระดับคุณภาพชีวิตของตนเองและชุมชนให้ได้มาตรฐานตามที่ต้องการโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือ การพัฒนาคนในชุมชนให้มีความรู้และความพร้อมในการพัฒนา (พระหมื่น ธิรจิตโต (สีทน), 2561: 12-14) และผลการวิจัยของบุญส่ง นาแสง (2560) ที่พบว่า กระบวนการเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้นำชุมชนที่มีหน้าที่จัดการศึกษาควรกำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คุณภาพนักเรียน คุณภาพชุมชนโดยพัฒนากลยุทธ์ห่วงโซ่คุณค่าให้ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ระยะต้นน้ำ ระยะกลางน้ำและระยะปลายน้ำตามบริบทและสภาพการณ์ที่เป็นจริง
2. กระบวนการสร้างความเป็นพลเมือง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญของการพัฒนาประกอบด้วยระยะต้นน้ำควรมีการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยกระบวนการเรียนรู้

แบบองค์รวม มีความกระชับพร้อมกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ที่สำคัญครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรการอบรม ในระยะกลางน้ำ ควรมีการนิเทศกำกับติดตามผ่านกระบวนการ Coaching and Mentoring ด้วยวิธีการที่หลากหลายนำไปสู่การได้พัฒนาครูที่มีแผนการสอนดี มีการสอนที่ดี และนักเรียนมีคุณภาพดี และระยะปลายน้ำควรเก็บเกี่ยวความรู้ใหม่โดยนำเสนอแลกเปลี่ยนเรียนรู้เป็นการพัฒนาที่ต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ

3. การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพนักเรียนที่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้นำหน่วยงานชุมชนควรให้การส่งเสริมสนับสนุนเพื่อการอยู่ร่วมกันในวิถีชีวิตชุมชนอย่างเป็นสุข

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปแบบการพัฒนาครูโดยใช้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การใช้ห้องเรียนเป็นฐานการพัฒนาโดยใช้ความรู้ ประสบการณ์จากบุคลากรในสถานศึกษาหรือในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาต่อยอดเป็นผู้นำวิชาการในพื้นที่เนื่องจากการพัฒนาครูที่ผ่านมาเป็นการนำครูออกจากสถานศึกษาทำให้เกิดปัญหาครูทิ้งชั้นเรียนและขาดความคล่องตัว

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องเป็นระบบต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำที่ส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงคุณภาพนักเรียน โดยใช้เทคนิคการพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทสภาพปัญหาความต้องการของพื้นที่โดยสร้างความร่วมมือระหว่างบุคลากรภายในสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์คณาจารย์จากมหาวิทยาลัย และชุมชน

3. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาครู การพัฒนานักเรียน การพัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นรูปแบบเฉพาะของแต่ละหน่วยงานการศึกษาที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นแบบอย่าง การเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาด้านความรู้ เจตคติ ทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะของนักเรียนรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เนื่องจากความแตกต่างของศักยภาพผู้บริหาร ครู นักเรียนและชุมชน ที่หน่วยงานการศึกษาแต่ละพื้นที่จะต้องดูแล

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา บุญญานวัตร. (2549). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- บุญส่ง นาแสง. (2560). การเสริมสร้างจิตสำนึกความเป็นพลเมืองดีของเยาวชนตามหลักพุทธธรรมของพระสอนศีลธรรม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พระหมื่น ถิรจิตโต (สีทน). (2561). การพัฒนาชุมชนตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบบ้านหนองเอาะ อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี. สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- วารินทร์ แก้วอุไร. (2564). การพัฒนาหลักสูตร: จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. พิษณุโลก: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิทยากร เชียงกุล. (2559). รายงานสภาวะการศึกษาไทย ปี 2557-2558 จะปฏิรูปการศึกษาไทยให้ทันโลกในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างไร. กรุงเทพฯ: ดีการพิมพ์.
- ศราวดี วิสาพรหม, วชิรวัตร อาริยะสิริโชติ และวนิดา เสาสิมมา. (2562). การวิเคราะห์การสร้างพลเมืองเพื่อเสริมสร้างประชาธิปไตยจากฐานราก: กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง. 9(3), 1-23.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. (2562). คู่มือนิเทศภายในโรงเรียน. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=c2Vjb25kYXJ5MTEuZ28udGh8d3d3fGd4OjU1OWY5MGZhMWU3YmRkYzE> (2564, 25 ธันวาคม)
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานเทศบาลนครรังสิต. (2563). แผนการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2564. ปทุมธานี: ฝ่ายแผนและงบประมาณ สำนักงานเทศบาลนครรังสิต.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). รายงานผลการดำเนินงานขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สองในช่วง พ.ศ. 2552-2554. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒน์.
- สุทธิรักษ์ ไรจน์หัตถิน เรา ชูสุวรรณ และเอกรินทร์ สังข์ทอง. (2560). หลักคิดสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 28(1), 207-217.
- Best, J. W. (1981). **Research in Education**. New Jersey: Prentice - Hall.
- Kemmis, S., & R. McTaggart. (1998). **The Action Research Planner**. Geelong: Deakin University Press.
- Porter, M. E. (1985). **Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance**. New York: Free Press.
- Smith, M. E. (1997). Understanding Sustainability Through the Lens of Egocentric Radical-Reflexivity: Implications for Management Education. February. 2019. **Journal of Business Ethics**, 154(3) DOI:10.1007/s10551-016-3420-3.
- Stringer, E. T. (2007). **Action Research**. (3th ed.). London: Sage Publications Asia-Pacific.
-